ULUSAL TURNA EYLEM PLANI

OSMAN ERDEM
Doğa Araştırmaları Derneği Başkanı
Osman.erdem@dogaarastirmalari.org
Tel:031244321879

Not: Bu sunu 29 Nisan 2013 tarihinde Ulusal Turna Eylem Planı çalıştayında yapılmıştır.

DEVAMI İÇİN TIKLA

T.C. Orman ve Su İşleri Bakanlığı

DOĞA KORUMA VE MİLLİ PARKLAR GENEL MÜDÜRLÜĞÜ 1958

gef

SGP GEF Küçük Destek Programı Türkiye

UNDP

DOĞA araştırmaları

Proje süresi: 30 Mayıs 2012 – 22 Aralık 2013

Proje Ekibi:

Proje Koordinatörü	:Osman Erdem
Proje Yürütücüleri	:Süleyman Ekşioğlu – Levent Erkol (DAD)
	:Sibel Şenel (Orman ve Su İşleri Bakanlığı-DKMP)
Alan çalışmaları	:Riyat Gül – İlker Özbahar

Proje hedefi: Sayıları giderek azalan turnaların ülkemizdeki nüfusunun korunması için yönetim araçları ve koşullarının geliştirilmesi,

NEDEN TURNA (Grus grus)?

**100-130 cm büyüklüğünde,
180-240 cm kanat açıklığında,
4.5-6 kg ağırlığında,
görkemli bir kuş.**

Bayrak Tür Olması

Ülkemizde herkes tarafından iyi tanınan ve sevilen kuş türlerinden biridir.

Halk türkülerinde gurbetteki sevgiliye selam götüren turna, Anadolu'nun bir çok yerinde uğur, bereket, refah ve bolluğun simgesi olarak kabul edilir.

(Bazı yörelerde uğur getirmesi için gelinlerin başına turna tüyü takılır. Turnaların, konduğu tarlaya bereket getirdiğine inanılır.)

Nüfusunun azalması

Ülkemizdeki üreyen nüfusunun %31-50 azaldığı tahmin edilmektedir.

DÜNYA DAĞILIMI

Dünya nüfusunun yaklaşık 220.000 ve 250.000 birey arasında olduğu tahmin edilmektedir.

IUCN tarafından LC (koruma bakımından düşük öncelikli) olarak sınıflandırılmıştır. Ancak Sibirya ve Rusya Avrupa'sındaki üreyen popülasyonları VU (hassas/zarar görebilir) olarak tanımlanmaktadır.

TURNALAR ve TÜRKİYE

Türkiye, turnanın kuluçkaya yattığı, kışladığı ve göç sırasında konaklama alanı olarak kullandığı yeryüzündeki nadir ülkelerden biridir.

TURNALAR ve TÜRKİYE

Yeryüzünde bulunan 13 turna türünden 2'si (turna ve telli turna) Türkiye'de görülmektedir.

Kayıtların incelenmesinden Türkiye'de geçmiş yıllarda 24 alanda 136-167 çift turnanın kuluçkaya yattığı belirlenmiştir.

Türkiye'de her yıl 2500 – 4500 civarında turna kışlamaktadır (Dünya nüfusunun %1-2'si).

Turna

Telli turna

Yılda iki kez göç sırasında binlerce turna Anadolu üzerinden geçmekte; dinlenmek, beslenmek ve enerji depolamak için Anadolu'daki konaklama alanlarını kullanmaktadır.

2008 yılında Ilyashenko tarafından yayınlanan bir çalışma ile Anadolu ve Kafkasya'da kuluçkaya yatan turnaların alttür olduğu (*Grus grus archibaldi*) bilim dünyasına açıklanmıştır.

Proje kapsamında YAPILAN ÇALIŞMALAR

- 40 ili kapsayan 8 bölgede tür koruma eylem planı toplantıları yapıldı.
- Tür hakkında geçmiş yıllarda yapılmış çalışmalar derlendi ve değerlendirildi.
- 2012-2013 yılları Haziran ve Temmuz aylarında Doğa Araştırmaları Derneği uzmanları ve Uzman Biyolog Ferdi Akarsu tarafından turnanın geçmişte kuluçkaya yattığı bilinen veya ekolojik özellikleri nedeniyle kuluçkaya yatma olasılığı bulunan 39 alan ziyaret edildi.

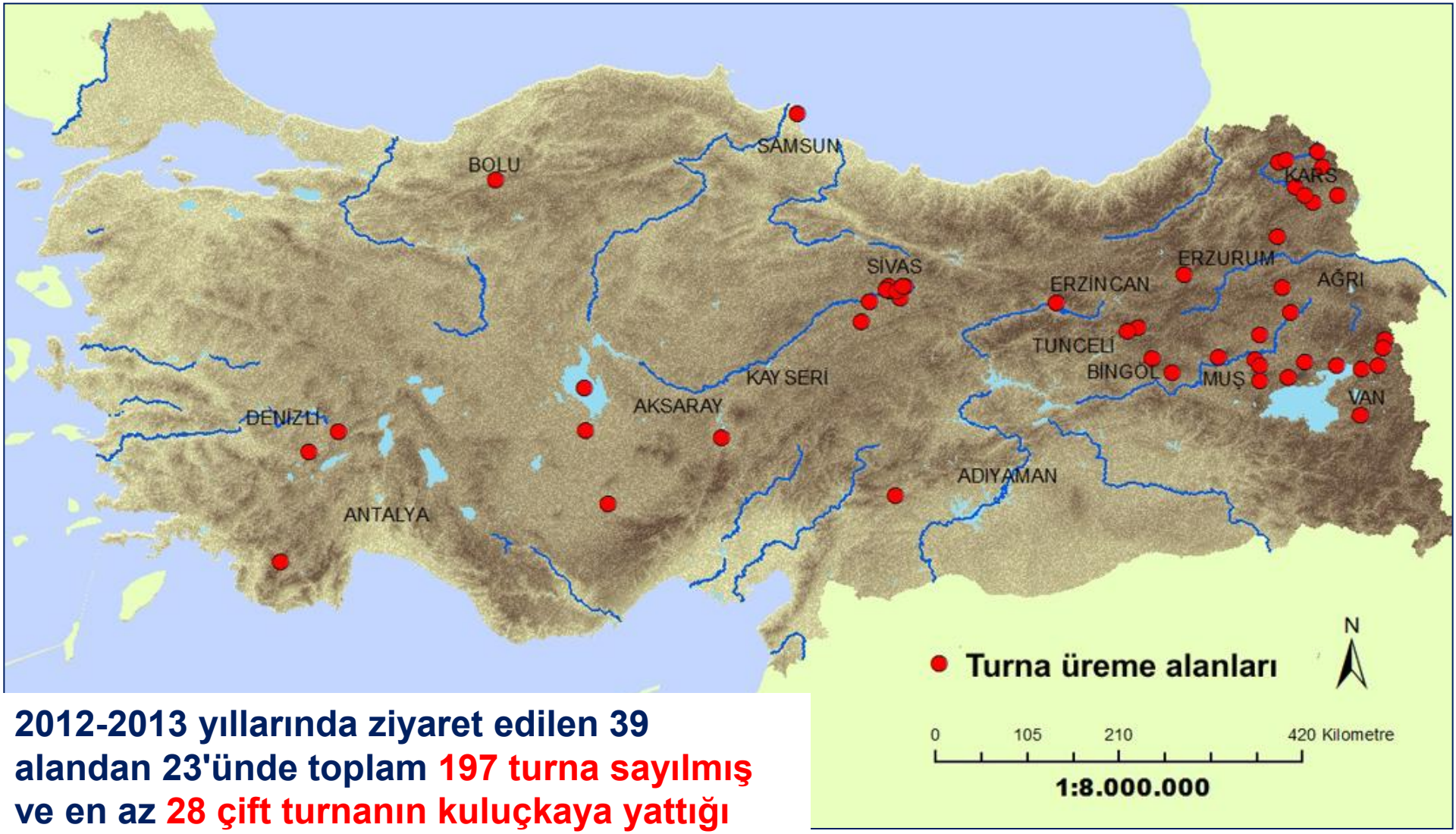
Güncel üreme durumu belirlendi.

Türü veya yaşam alanlarını tehdit eden faktörler ve tehdit düzeylerini belirlendi.

29-30 Nisan, 1 Mayıs 2013 tarihlerinde düzenlenen çalıştayda; arazi çalışmalarında elde edilen bulgular değerlendirildi, türü tehdit eden problemler de değerlendirilerek taslak ulusal turna eylem planı hazırlandı.

BULGULAR

ÜREME

2012-2013 yıllarında ziyaret edilen 39 alandan 23'ünde toplam 197 turna sayılmış ve en az 28 çift turnanın kuluçkaya yattığı belirlenmiştir.

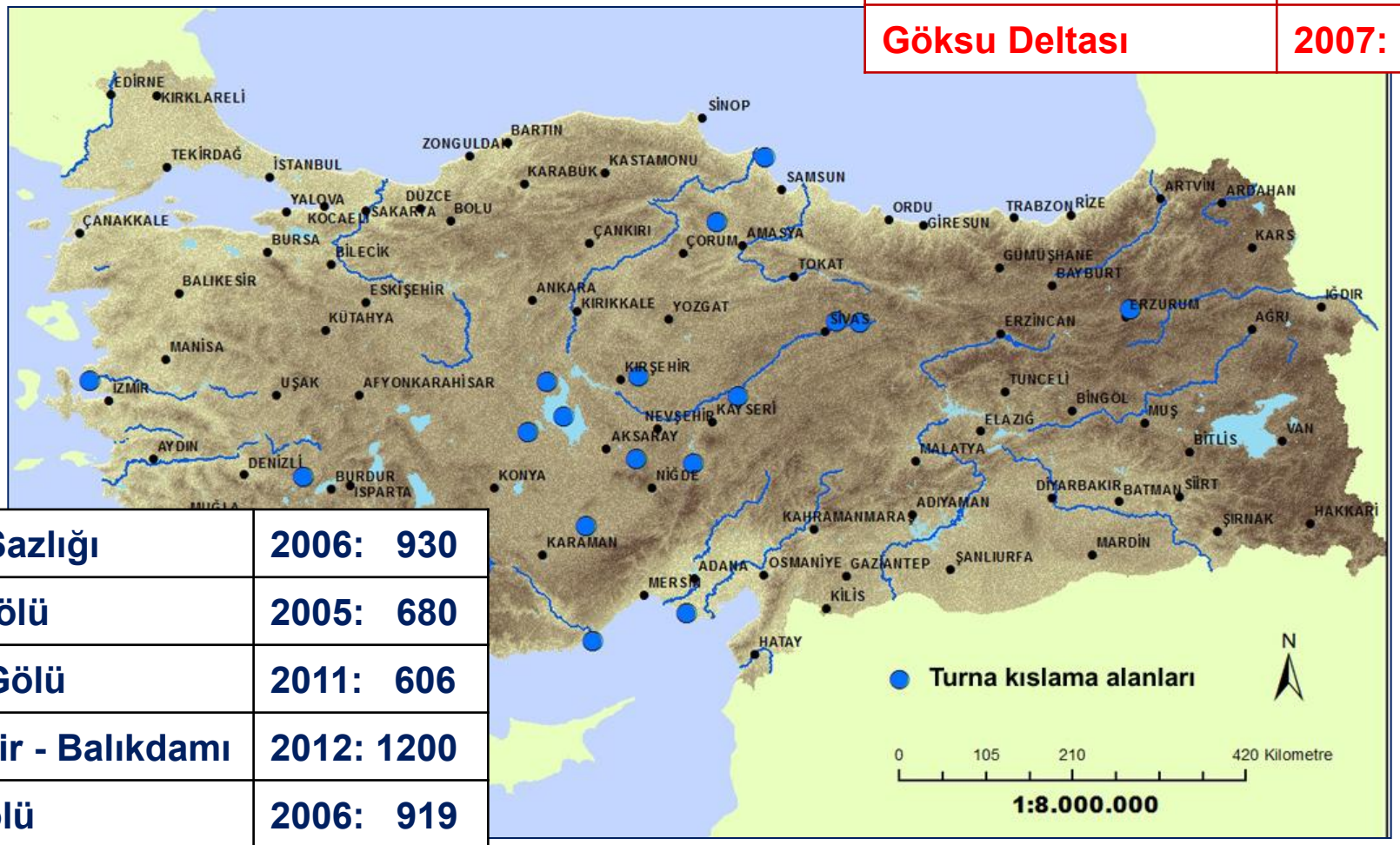
2012 – 2013 yılarında kesin üreme tespit edilen alanlar

Kızılırmak Deltası	2-3 çift
Yeniçağa Gölü	1 çift
Girdev Gölü	1 çift
Ekşisu Sazlıkları	1 çift
Erzurum Bataklıkları	1 çift
Ardahan Ovası	1 çift
Göynük Köyü	1 çift
Girdev Gölü	1 çift
Arakonak Köyü	1 çift
Gölbaşı Gölleri	1 çift
Toplam	12 çift

SİVAS	
Bingöl Tuzlası	1 çift
Dışkapı Sazlığı	3 çift
Tödürge Gölü	2 çift
Kurugöl - Gedikçayırı	4 çift
Gökdin Sazlığı	1 çift
Durulmuş Sazlığı	1 çift
Mağara Gölü	2 çift
Bostankaya Sazlıkları	1 çift
Canova sazlıkları	1 çift
Toplam	16 çift

KIŞLAMA

Çukurova Deltası	2011: 2527
	2012: 2319
Kızılırmak Deltası	2005: 1325
Göksu Deltası	2007: 400

Sultan Sazlığı	2006: 930
Palas Gölü	2005: 680
Bolluk Gölü	2011: 606
Eskişehir - Balıkdamı	2012: 1200
Kulu Gölü	2006: 919
Sivas - Yarhisar	2002: 667
Sivas - Çukurbelen	2002: 1200
Girdev Gölü	2005: 680

Çukurova Deltası	2014: 3520
	2015: 4976

TEHDİTLER VE TEHDİT DÜZEYLERİ

1. Yaşam alanı kaybı ve yaşam alanı kalitesindeki bozulmalar	Tehdit düzeyi
Sulak alanların kurutulması	Kritik
Su rejiminin bozulması (Sulak alanları besleyen suların barajlarda tutulması veya yönlerinin değiştirilmesi, yer altı suyunun aşırı kullanımı)	Kritik
Turba çıkarımı	Yüksek
Saz yangınları	Yüksek
Günübirlik kullanımlar	Yüksek
Çayır ve mera alanlarının tarım alanlarına dönüştürülmesi	Yüksek
Yapılaşma ve alt yapı yatırımları	Düşük
Tarım deseninin değiştirilmesi	Düşük
Kirlilik	Bilinmiyor

TEHDİTLER VE TEHDİT DÜZEYLERİ

2. Doğrudan türe yönelik tehditler	Tehdit düzeyi
Otlatma (Kuluçka alanlarındaki yoğun otlatma)	Yüksek
Turna üreme alanlarının yakınlarındaki çayır biçme, kampçılık, yaylacılık vb. insan faaliyetleri	Yüksek
Avcılık (Diğer kuşların avlanması sırasında verilen rahatsızlık)	Orta
Yumurta toplama (Bazı bölgelerde çocukların yaptığı gözlenmiştir)	Orta
Enerji nakil hatlarıyla ve rüzgar türbinleriyle çarpışma	Düşük

ULUSAL TURNA EYLEM PLANINDA

Turnalarımızın Türkiye'de nesli tehlike altında olmadan varlığını sürdürmesi için;

4 faaliyet hedefi (kısa dönem hedefler)

1. Türkiye'deki turnalar ve yaşam alanları hakkındaki bilgi boşluğunun doldurulması (5 faaliyet)

2. Önemli üreme alanlarında habitat kaybının durdurulması ve yaşam alanı kalitesinin iyileştirilmesi (4 faaliyet)

3. Turnanın yaşam şansının (Turnanın hayatta kalma oranının/ başarısının) arttırılması (6 faaliyet)

4. Ulusal Turna Eylem Planı uygulamalarının izlenmesi ve değerlendirilmesi (2 faaliyet)

Yönetimi 5 yıl içerisinde bu hedeflere ulaştıracak toplam 17 faaliyet tanımlanmıştır.

Faaliyet hedefleri (kısa donem hedefler)

1. Türkiye'deki turnalar ve yaşam alanları hakkındaki bilgi boşluğunun doldurulması (5 faaliyet)

2. Önemli üreme alanlarında habitat kaybının durdurulması ve yaşam alanı kalitesinin iyileştirilmesi (4 faaliyet)

3. Turnanın yaşam şansının (Turnanın hayatta kalma oranının/ başarısının) arttırılması (6 faaliyet)

4. Ulusal Turna Eylem Planı uygulamalarının izlenmesi ve değerlendirilmesi (2 faaliyet)

Faaliyet Hedefi	Faaliyetler	Öncelik	Uyg. Dönemi	Sorumlu Kurum Veya Kuruluşlar
1.Türkiye'deki turnalar ve yaşam alanları hakkındaki bilgi boşluğunun doldurulması	1.1. Her yıl üreme ve kışlama alanlarında düzenli sayımlar yapmak ve kayıt altına almak.	Yüksek	Kısa/ sürekli	DKMP Genel Müdürlüğü Doğa araştırmaları Derneği
	1.2.Turnaların tarıma ve ekolojik dengenin korunmasına sağladığı katkıları araştırmak.	Düşük	Orta	DKMP Genel Müdürlüğü VIII. Bölge Müdürlüğü
	1.3. Uydu vericisi kullanarak Türkiye'de üreyen turnaların göç rotaları, konaklama ve kışlama alanlarıyla ilgili bilgileri toplamak.	Orta	Kısa	DKMP Genel Müdürlüğü Doğa Araştırmaları Derneği
	1.4. Avcı-çoban turna izleme ağı oluşturmak ve kuluçka alanlarında izleme yapmak.	Yüksek	Kısa	Doğa Araştırmaları Derneği
	1.5. Araştırma, izleme ve koruma çalışmalarıyla ilgili faaliyet gösteren ulusal ve uluslararası kuruluşlarla işbirliğini geliştirmek.	Orta	Kısa-sürekli	DKMP Genel Müdürlüğü Doğa araştırmaları Derneği

Faaliyet Hedefi	Faaliyetler	Öncelik	Uyg. Dönemi	Sorumlu Kurum Veya Kuruluşlar
2. Önemli üreme alanlarında habitat kaybının durdurulması ve yaşam alanı kalitesinin iyileştirilmesi	2.1.Turnanın önemli yaşam alanlarını etkileyebilecek faaliyetlerin EED ve ÇED raporlarında turnanın dikkate alınmasını sağlamak .	Orta	Sürekli	DKMP Genel Müdürlüğü İlgili Şube Müdürlükleri
	2.2.Turnanın önemli üreme, kışlama ve konaklama alanlarının çevre düzeni planı ve diğer benzer planlara işlenmesini sağlamak.	Yüksek	Sürekli	DKMP Genel Müdürlüğü İlgili Şube Müdürlükleri
	2.3. Turna yaşam alanlarında iyi tarım uygulamalarının yaygınlaştırılması için Gıda Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı nezdinde girişimlerde bulunmak.	Orta	Kısa	DKMP Genel Müdürlüğü Gıda Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı
	2.4.Turna üreme alanlarında, kuluçka dönemi saz kesilmesini, saz ve anız yakılmasını önlemek.	Yüksek	Sürekli	DKMP Genel Müdürlüğü İlgili Şube Müdürlükleri

Uygulama Hedefi	Faaliyetler	Öncelik	Uyg. Dönemi	Sorumlu Kurum Veya Kuruluşlar
3. Turnanın yaşam şansının (Turnanın hayatta kalma oranının/ başarısının) arttırılması	3.1. Önemli üreme alanlarında kuluçkaların bulunduğu yerlerde (Mayıs, Haziran aylarında) büyük ve küçükbaş hayvanların otlatılmaması için girişimlerde bulunmak	Kritik	Kısa	DKMP Genel Müdürlüğü İlgili Şube Müdürlükleri, Kolluk kuvvetleri
	3.2. Önemli üreme alanlarının bulunduğu yerleşimlerde koruma bilincinin artırılması na yönelik ilköğretim ve orta öğretim okulları için eğitim materyali hazırlamak	Orta	Kısa	Doğa Araştırmaları Derneği DKMP Genel Müdürlüğü İlgili Şube Müdürlükleri,
	3.3. Üreme alanlarının yakınındaki enerji nakil hatları ve rüzgar türbinleri risklerini değerlendirmek	Düşük	Orta	DKMP Genel Müdürlüğü Elektrik Dağıtım Şirketleri

Faaliyet Hedefi	Faaliyetler	Öncelik	Uyg. Dönemi	Sorumlu Kurum Veya Kuruluşlar
3. Turnanın yaşam şansının (Turnanın hayatta kalma oranının/ başarısının) arttırılması	3.4. Turna ile ilgili web sitesi oluşturmak, sürekli ve düzenli olarak güncellemek.	Yüksek	Kısa/Sürekli	Doğa Araştırmaları Derneği
	3.5. Kamu spotu (film) hazırlamak.	Orta	Orta	DKMP Genel Müdürlüğü
	3.6. Tür tanıtım broşürü hazırlamak.	Orta	Kısa	Doğa Araştırmaları Derneği DKMP Genel Müdürlüğü
4. Ulusal Turna Eylem Planı uygulamalarının izlenmesi ve değerlendirilmesi	4.1. Her yıl şubat/mart aylarında eylem planı uygulamalarını değerlendirmek	Yüksek	Her yıl/sürekli	DKMP Genel Müdürlüğü
	4.2. II. beş yıllık (2019-2023) uygulama dönemi planını yapmak.	Yüksek	5. Yılın sonunda	DKMP Genel Müdürlüğü

DOĞA araştırmaları

TÜR EYLEM PLANI HAZIRLAMA REHBERİ

gef SGP GEF Küçük Destek Programu Türkiye UNDP btc

Doğa Araştırmaları Derneği

tüm yaban hayatının doğal yaşama ortamlarında soyları tehdit ve tehlike altında olmaksızın yaşamlarını ve varlıklarını sürdürebildikleri bir Türkiye için çalışır.

Dikkat ve ilginiz için TEŞEKKÜRLER !